

Shear Madness! Not Really.

ג משנה הנוטל צפרניו זו בַּזוּ, או בְּשִׁינּוֹ, וְכֵן שְׁעָרוֹ, וְכֵן שְׁפָמוֹ, וְכֵן זָקְנוֹ, וְכֵן הַגּוֹדְלֵת, וְכֵן הַכּוֹחֵלֵת, וְכֵן הַפּוֹקֶסֶת – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב, וְחַכְמַיִם אוֹסְרִין מִשׁוּם שְׁבוּת.

1

ד גמרא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: יִמְחַלּוֹקֵת בְּיָד, אֲבָל בְּכָלִי חַיִּיב. – פְּשִׁטָּא, "זוּ בַּזּוּ" תֵּנִן! – מֵהוּ דְתִימָא: רַבֵּן בְּכָלִי גַּמִּי פְטָרִי, וְהָא דְקִתְנִי "זוּ בַּזּוּ" – לְהוֹדִיעָה כַּחוֹ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִחֲלוֹקֵת לְעֶצְמוֹ, אֲבָל לְחִבְרֹו – דְבָרִי הַכֹּל פְּטוֹר. – פְּשִׁטָּא, "צִפְרָנִיו" תֵּנִן! – מֵהוּ דְתִימָא: "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחִבְרֹו גַּמִּי מְחַיֵּב, וְהָא דְקִתְנִי "צִפְרָנִיו" – לְהוֹדִיעָה כַּחוֹ דְרַבֵּן, קָא מְשַׁמַּע לֵן.

2

7. One who shears wool²⁶ or hair from an animal or a beast - whether alive or dead - is liable. [This applies even when he] removes [these substances] from skin.²⁷

What is the minimum measure for which one is liable? Enough to spin a thread that is twice the length of a width of a *sit* from it.²⁸ How long is the width of a *sit*? The distance from the thumb to the first finger when they are extended as far as possible.²⁹ This is approximately two thirds of a *zeret*.³⁰

A person who tears off the wing of a bird [is liable for performing] a derivative of shearing. One who spins wool from a living animal³¹ is not liable, for this is not the ordinary manner of shearing, nor is this the ordinary manner of beating, nor is this the ordinary manner of spinning.

8. A person who cuts his nails, his hair, his mustache, or his beard [performs a] derivative [of the forbidden labor] of shearing and is liable.³² [This applies] provided one cuts them using a utensil. If one removes them by hand, one is not liable.³³ [The above applies regarding both] one's own [nails and the like] and those of a colleague.³⁴

Similarly, a person who cuts a wart from his body, whether using a utensil³⁵ or by hand is not liable. [The above applies regarding both] one's own [warts] and those of a colleague.

It is permitted to remove a wart in the Temple by hand,³⁶ but not with a utensil. If it is dry, one may cut it off with a utensil,³⁷ [in order to] take part in the Temple service.

ז הגוזז צמר או שער – בין מן הבהמה, בין מן החיה, בין מן הטי, בין מן המת, אפלו מן השלח שלהן – חייב.

במה שעורו? כדי לטוות ממנו חוט שארכו כרחב הסיט כפול. וכמה רחב הסיט? כדי למתח מן בהן של יד עד האצבע הראשונה כשיפתח ביניהן ככל כחו, והוא קרוב לשני שלישי זרת. התולש כנף מן העוף – הרי זה תולדת גוזז.

הטויה את הצמר מן הטי – פטור; שאין דרך גזיזה בכף, ואין דרך נפוץ בכף, ואין דרך טויה בכף.

ח הנוטל צפרניו או שערו או שפמו או זקנו – הרי זה תולדת גוזז, וחייב, והוא, שיטל בכלי;

אבל אם נטלן בידו, בין לו בין לאחר – פטור. וכן החותף יבלת מגופו, בין ביד בין בכלי – פטור, בין לו בין לאחר. ומתיר לחתף יבלת במקדש ביד, אבל לא בכלי. ואם היתה יבשה – חותקה אף בכלי ועובד עבודה.

שמ כמה דינין מדבריים האסורים בשבת כעין תולדות מאבות, ובו י"ד סעיפים:

א *אסור לטל שערו (ב) או צפרניו, (א) *בין ביד (ב) בין בכלי, בין לעצמו בין לאחרים. (ג) *גוחב *על (ג) שתי שערות. *וימלקט לכנות מתוך שחרות, (ד) *אפלו באחת חוב. ודבר זה אפלו בחל אסור משום (ה) 'לא ילבש גבר שמלת אשה': הגה ועין לעיל סוף סימן שג דין סריקה וחפיפה:

3

We will now explain partially the law concerning the /Shabbos/ labor of *Gozeyz* (shearing).

1) If one shears wool or hair /on Shabbos/ from either a domestic or non-domestic animal he is culpable /for this according to Torah law/. The /minimum/ amount /one must shear in order/ to be culpable is /the amount/ from which one can spin a thread of close to four *tefachim* (handbreadths) in length, according to the *Rambam*,⁷ and of half this /length/ according to *Rashi*.

2) One is culpable for /transgressing the Shabbos labor of/ shearing irrespective of whether he shears a live or a dead /creature/ and even if /he shears the creature's/ hide [i.e., the skin after it has been stripped from the animal].

/However,/ it is only if one /actually/ shears that those people who wear the hides of domestic or non-domestic animals must be careful not to pluck hair off /these hides/ on Shabbos. The *Sefer Chasidim* forbids delousing the hides /on Shabbos/; see there.

rather to sneer it. As regards plucking out /wool or hair/ by hand from a dead /animal/, however, it is as usual to pluck /from a dead animal/ as it is to shear and one is /therefore/ culpable /if he plucks wool or hair from a dead animal/. Consequently,

ועתה נבאר במקצת דין מלאכת הגזיזה:

(א) הגזוז צמר או שער, (ה) בין מן הבהמה בין מן החיה, חוב. וכמה שעורו לחיוב, כדי לטוות ממנו חוט שארכו קרוב לארבעה טפחים להרמב"ם, ולרש"י מחצית מזה. (ב) החיוב של גזיזה הוא, בין כשגוזז מן החי בין כשגוזז מן המת, אפלו מן השלח שלהן [הנינו עור כשנפשט מן הבהמה]. ודוקא גוזז חיובו בכל גווי, (ו) אכל תולש מן החי פטור, דאין דרך לתלש משום דכאיב לה אלא לגזוז, (ו) אכל התולש ביד מן המתה, דרך לתלש כמו לגזוז וחוב. (ט) ועל-כן אותן בני-אדם המלבשין בעורות של בהמה וחיה, צריכין לזהר שלא יתלשו מן השער שלהן בשבת. ובספר חסידים אסור לקח הפנים מן העורות, עין שם. וכל זה בבהמה וחיה, (ט) אכל בעופות דין להסיר הנוצות על-ידי תלישה כמו בבהמה על-ידי גזיזה, (י) ולפיכך תולש כנה מן העור, (יא) בין מהיים בין לאחר מיתה, חוב, דתלישתן זו היא גזיזה. (ג) הטנה צמר מן החי, פטור בין מן הטנה (יג) בין מן הגזיזה, שאין דרך טויה וגזיזה בכך:

All these /remarks apply only/ with respect to /removing wool or hair from/ a domestic or a non-domestic animal, but as regards removing feathers from birds it is /in fact/ usual to /do so/ by plucking /even while the bird is still alive/, just as /it is usual/ to shear /the wool or hair of/ an animal. Consequently, if one plucks a /feather from the/ wing of a bird he is culpable /for this/, regardless of whether the bird is /still/ alive or is already dead /when he does so/, since /even in the case of a live bird/ the shearing is /done/ by plucking.

3) If one spins wool /when it is still attached/ to a living /animal/ he is exempt /from culpability/, both with respect to /the Shabbos labor of/ *Toveh*⁸ (spinning) and with respect to /the Shabbos labor of/ *Gozeyz* (shearing) /if he shears it subsequently/, since it is not normal to spin or shear in this way.

4

הלכות שבת סימן שכה

לא יצפרן שפרשה, וציצין.

שהן כמין רצועות דקות, שפרשו מעור האצבע סביב הצפרן, (צה) אם פרשו רבן כפלי מעלה (נג) ומצערות אותו, (צו) להסירן ביד מתר, בכלי פטור אכל אסור; (צז) לא פרשו רבן, ביד פטור אכל אסור, בכלי (צה) חוב חטאת. יופרש רש"י כלפי מעלה כלפי ראשי אצבעותיו, יורבנו תם פרש דהינו כלפי הגוף, וצריך לחש (צט) לשני הפרושים:

משנה ברוחה

לא (צה) אם פרשו רבן. בצפרן הינו רב צפרן, ובציצין כחב הפרימגדים: איני יודע רב זה מאין מתחיל, ואפשר דהינו כל שדרך בני-אדם לקלף שם, אם נקלף הרב ממנו, כתלוש דמי:

(צו) להסירן ביד מתר. דכיון שפרשו רבן, (עג) קרובין לנתק וכתלושין דמיא, הלכך במקום צערא לא גזרו רבנן כשהוא מסירו על-ידי שנוי דהינו בידו, וצריך לזהר שלא יוציא דם [פמ"ג]: (צז) לא פרשו רבן. הוא הדין (עד) דאפלו לא פרשו כלל פטור ביד, דאין דרך לתלש ביד, ונקטה לאשמועינן דאפלו בזה אסור: (צח) חוב חטאת. דהוא תולדה דגזוז. ועין לקמן בסימן שמ בבאור הלכה: (צט) לשני הפרושים. ולכן אפלו פרשו רבן אסור לטלן אפלו ביד:

הלכות שבת סימן שג

כז (פה) אסור

לסרק במסרק בשבת, ואפלו אותו שעושים (יג) משער חזיר, שאי אפשר (פז) שלא יעקרו שערות. אבל מטר *לחף (פח) ולפספס ביד (בי"ו):

משנה ברורה

כז (פה) אסור לסרק. משום

תלישח שער הגוף, דהוי (עג) תולדה דגוזז: (פו) שאי אפשר וכו'.

ועל-כן (עג) אף אם אינו מכני לתלישת השער גם-כן אסור, (עד) דהוי פסיק רישא. ובגמרא איתא דכל הסורק להשיר נימין המדלדלין [הינו שנחלשו קצת ועדין לא נעקרו לגמרי] מתכפן כדי להפריד היטב שערותיו, (עה) ונפקא-מנה מזה, ואפלו במסרק בך [כגון בארש"ט וכו'] שאינו פסיק רישא גם-כן אסור, אם לא באפן שאין מכני להשיר הנימין הנ"ל. כתב בספר ישועות-יעקב: ראיתי אנשים מקלים לסרק ראשם בשבת, וכמעט נעשה הדבר כהתר אצלם, ואוי לעינים שפך רואות, לעבר בשאט-נפש לחלל שבת בימים, ומהראוי לכל חכם בעירו להזהיר על זה, ואולי ישמעו ויחוו מוסר, עד כאן דבריו. ומה שמשביבין שמכרח לתקן שערותיו כדי שלא יתגנה בפני חבריו, הלא יכול לעשות באפן ההתר, כנ"ל וגם כדלקמה בסעיף-קטן פו, ומלבד כל זה, הלא יכול לחף ולפספס שערותיו ביד, ולמה יעבר אסור חמור כנה בימים: (פז) שלא יעקרו שערות. ומכל מקום (עו) מטר לתקן מעט את שער הראש בכלי העשוי משער חזיר, ודוקא לסרק אסור בו, דמשיר שער, אבל לתקן מעט שרי, ובמסרק אסור אף בזה, (עז) ונהגו שיהיה הכלי העשוי משער חזיר מיוחד לשבת, (עח) כדי שלא יהיה מחזי כעבדין דחל: (פח) ולפספס ביד. הינו (עט) שמבדיל בידי שערותיו זו מזו. ובמב"ם (פ) איתא: חופף על שערו בידו וחוכך בצפרניו, ואף אם נפל שער על-ידיה אינו חושש, שהרי אין כונתו להשיר ואפשר שלא ישיר. ועין לקמן בסימן שכו סעיף ט יו"ד ובמשנה ברורה שם, שלא יחף בדבר שמשיר שער ודאי:

שער הצינן

(עג) מגן-אברהם: (עד) ואפלו למאן דאמר דפסיק רישא דלא ניתא לה שרי, כמו שכתוב סוף סימן שכ, מכל מקום בין שהוא רוצה בהפנת השערות, וזה אי אפשר וזאת השרת השערות, הוי כפסיק רישא דניתא לה [ריב"ש]: (עה) מגן-אברהם: (עו) הריב"ש. ועין במאמר-מרכזי שגם הוא מודה להמחבר, דלא כמחצית-השקל, וכן משמע בריב"ש, צין שם: (עז) מגן-אברהם בסימן שכו: (עח) פרי-מנדים שם. ובמאמר-מרכזי כתוב שנה הכלי הוא כלי קטן שאינו עומד לסריקת השערות, צין שם: (עט) רש"י: (פ) פ"ק ה מהלכות גזירות שמפרש שחופף הינו בידו ומפספס הינו בצפרניו:

6

סימן עה

בענין סריקת השערות בשבת ובתקון מעט

כ"ז אייר תשי"ט.

מע"כ ירידי הנכד מוהר"ר אליעזר דוד הירש שליט"א.

בדבר לסרוק השערות בשבת אסור בין במסרק שהוא נקרא "קאם" בין בכלי העשוי משער חזיר דהוא נקרא "בראש" כמפורש בש"ע סוף סימן ש"ג, ופשוט שה"ה כשנעשה הבראש משאר שערות וליכא שום היתר בזה. ורק לתקן מעט השערות מתיר המג"א שם כ"ב בשם הריב"ש בכלי העשוי משער חזיר ולא במסרק. וצריך שיהיה ע"ז כלי מיוחד לשבת כדאיתא במג"א סימן שכ"ו סק"א ועיי"ש במחצית השקל.

קצור הדבר שלסרוק אסור אף בבראש, ולתקן קצת מותר בבראש של שערות ולא במסרק. והבראש יהיה מיוחד רק לשבת. ויש ליחיד לכתחלה "בראש" שאינו ראוי לסריקה כהמאמר מרכזי, ואם קשה להשיג יכולה ליחיד כל "בראש" העשוי משערות שיהיה רק לשבת אבל רק לתקן מעט.

הגני ידידו,

משה פיינשטיין

(85) It is forbidden to comb. Because of /the prohibition against/ plucking out hairs from the body which is a sub-labor of Gozeyz (shearing).¹²

(86) Because it is impossible, etc. Therefore, even if one does not intend to pluck out any hair, it is also forbidden /to comb it/ because /the plucking/ is a pesik reyshey.

In the Gemara¹³ it is stated that anyone who combs /his hair/ intends to remove loose strands of hair [meaning those /hairs/ which are partially detached but have not yet come away completely] in order to separate his hair neatly. The practical consequence of this /fact/ is that it is also forbidden /to use/ even a soft combing instrument [such as a soft brush], where there is no /question of/ a pesik reyshey /, since it will not inevitably pluck out hair as a comb does/, unless one does so without intending to remove the /loose/ strands of hair mentioned above.

The author of the work, Yeshu'os Yaakov writes in his book: "I have seen people who are lenient and comb /the hair of/ their heads on Shabbos, and this practice has almost become /perfectly/ permissible to them. Woe to the eyes that witness /people/ desecrating the Shabbos with their /very/ hands in indifferent transgression. It is proper for every /Torah/ scholar to admonish /the people/ in his city against this /practice/, for they may listen and accept reproof."

The excuse that /people/ give /for this, namely/, that it is absolutely necessary for them to arrange their hair so as not to appear unsightly to their fellows /, has no basis/. For they can do so in the permitted manner mentioned above /, using a soft brush without intending to remove loose strands of

hair/, and /they may/ also /use the method mentioned/ below, in sub-Par. 87 /, and arrange their hair slightly with a brush of pig hair kept expressly for Shabbos/. Apart from these /two/ possibilities, they can /also/ rub and separate their hair by hand. There is /therefore/ no reason for transgressing so serious a prohibition as this with one's hands.

(87) Without plucking out hairs. Nevertheless, it is permitted to arrange the hair of one's head somewhat with an instrument made from pig hair. For it is only forbidden to comb with /such an instrument/, because /by combing/ one plucks out hair, but it is permitted to arrange /one's hair with it/ slightly. /However/ with a comb, even this is forbidden. It is customary to have an instrument made from pig hair set aside expressly for /use on/ Shabbos, so that one should not appear /to be engaged/ in weekday activity (Uvdin de-chol)¹¹ /when he arranges his hair/.

(88) And separate it by hand. This means that one /may/ separate the hairs from each other with his hands.

The Rambam¹⁵ writes: "One may rub his hand over his hair and scratch it with his nails, and even if a hair falls out /as a consequence of this action/ he need not be concerned /by this/, since he does not intend to pluck out /hairs/ and it is possible that he will not pluck out /any hairs, and, consequently, the plucking is not a pesik reyshey/."

See below in Sec. 326, Par. 9 and 10, and the Mishnah Berurah there, /where it is stated/ that one should not rub /his hair/ with anything that will inevitably remove hair.

D) Combing or brushing hair

Combing or brushing hair is the Melocho of Gozez³⁰ because the act of combing and brushing will inevitably pull out hair³¹ (and is considered a P'sik Reisha, see SECTION TWO, II; A/a). This presents a serious dilemma for girls and unmarried women who do not yet cover their natural hair and feel the need to brush and style their hair. However, there is a permissible method of brushing hair on Shabbos (if the rules are carefully followed).³²

a) The three conditions for permissible brushing

There are three conditions that must be met in order to permit brushing of hair. They are:

- 1: Soft bristle brush
- 2: Gentle brushing
- 3: Brush designated for Shabbos use

All three conditions must be present simultaneously,³³ as will be explained below. Note: Only brushing hair may be permitted. Combing hair is prohibited under any circumstances.³⁴

1: Soft bristle brush

Only a very soft bristle brush, (preferably a baby brush, i.e. one not ordinarily used for brushing an adult's hair)^{34a} may be used. A pig-hair brush is also acceptable. However, a stiff brush is prohibited because the bristles are firm and inflexible. Thus, when the bristles become caught by a knot in the hair, some of the hair will almost certainly be pulled out by the stiff bristles (as would happen when using a comb). However, with a soft brush, the bristles will usually bend before pulling the hair (if the brushing is not vigorous).³⁵

A hair pick may not be used because it is similar to a comb.³⁶

2: Gentle brushing

The brushing must be gentle and only at the top of the hair, not close to the scalp. If the brushing is too vigorous, or too close to the scalp, it is likely to cause hair to be pulled out, even with a soft brush.³⁷

3: Shabbos brush

The brush to be used on Shabbos should be designated beforehand for Shabbos use only³⁸ (see also SECTION ONE, Chapter VI; H/a-5). Regarding braiding hair and use of hair sprays, see Boneh, Chapter III;E.

שולחן ערוך יורה דעה סימן קנו

אסור לאיש להסתכל במראה, משום לא ילבש גבר (דברים כב, ה), אלא אם כן משום רפואה, כגון שחושש בעיניו, או שמספר עצמו, או אם מסתפר מן העובד כוכבים בינו לבינו. וכדי ליראות אדם חשוב, מותר לראות במראה. הגה: וי"א הא דאסור לראות במראה היינו דוקא במקום דאין דרך לראות במראה רק נשים, ואית ביה משום לא ילבש גבר (דברים כב, ה) אבל במקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה, מותר. (ר"ן פא"מ). ואפילו במקום שנהגו להחמיר, אם עושה לרפואה שמאיר עיניו, או שעושה להסיר הכתמים מפניו או נוצות מראשו, שרי. (סמ"ג בשם הר"ר זעלקיל). וכן נהגו.

8

c) Looking into a mirror

In the era of the Talmud and early codifiers, mirrors were commonly designed with a sharp cutting edge on one of the sides. Since these mirrors served a double function of both reflecting the viewer as well as providing a sharp cutting edge with which to quickly trim away any unwanted hair that one should discover, using such a mirror could bring one to inadvertently trim a hair or whisker on Shabbos. For this reason, the Sages forbade gazing into such a mirror on Shabbos.¹⁶

However, contemporary mirrors are no longer designed with any cutting edge. Hence, there is thus no basis to restrict their use. A woman is therefore permitted to observe her reflection in a mirror on Shabbos.¹⁷

A man, however, should not gaze at his reflection in a mirror at any time because of the Torah Law of *Lo Yilbash* which prohibits a man from donning a woman's attire or imitating feminine mannerisms¹⁸ (a woman is likewise forbidden to dress in men's attire or to adopt masculine habits under the Torah Law of "*Lo Silbash*").¹⁹ Gazing at a mirror is a characteristic feature of a woman's cosmetic preparation (for whom physical appearance is a prime concern).²⁰

➤ Example:

If a woman is seen by her friends as meticulously groomed, they would likely think that she spends a lot of time in front of a mirror.²¹ It is therefore considered unseemly for a man to imitate this feminine tendency.²²

According to some Poskim, a man is not forbidden from gazing at his reflection in a mirror if this is a habit of both men and women in that time and place. Nevertheless, it is considered improper for men to have this tendency.^{22a}

According to all views however, a man may observe himself in a mirror for non-cosmetic purposes e.g. when shaving, taking a haircut, inspecting a facial wound, or when applying topical medications and the like. A man is also permitted to glance at the mirror to ensure that he appears presentable, as long as this is not done for beautification, but merely to avoid appearing unpresentable.²³

18 בשו"ע יו"ד סי' קפ"ב סעי' ו' וסי' קנ"ו סעי' ב' "אסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילבש גבר אלא א"כ משום רפואה (וכו") (וע"ש בבאר הגולה בסי' קנ"ו ס"ק ג' מתוס' עבודה זרה כט. בד"ה המסתפר).

אבל ע' ברמ"א סי' קנ"ו שם שכתב די"א (ר"ן פא"מ) דבמקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה מותר וא"כ יש להסתפק במדינתנו שאם יש צד קולא אם נימר שכן נוהגים האנשים ג"כ להסתכל במראה. וכ"כ בקצשו"ע סי' קע"א סעי' ג' דבמקום שהדרך הוא שגם האנשים רואים במראה בכל ענין מותר. אבל ע' בגליון מהרש"א דמשמע דלא חילקו בדבר ודבכל מקום אסור מדינא (מדלא הוזכר לחלק בזה ע"ש) ולכן בפנים הספר בלשון שכתבתי נטיתי לצד חומרא אע"ג דלבאורה יש צודים להקל בדבר.

